

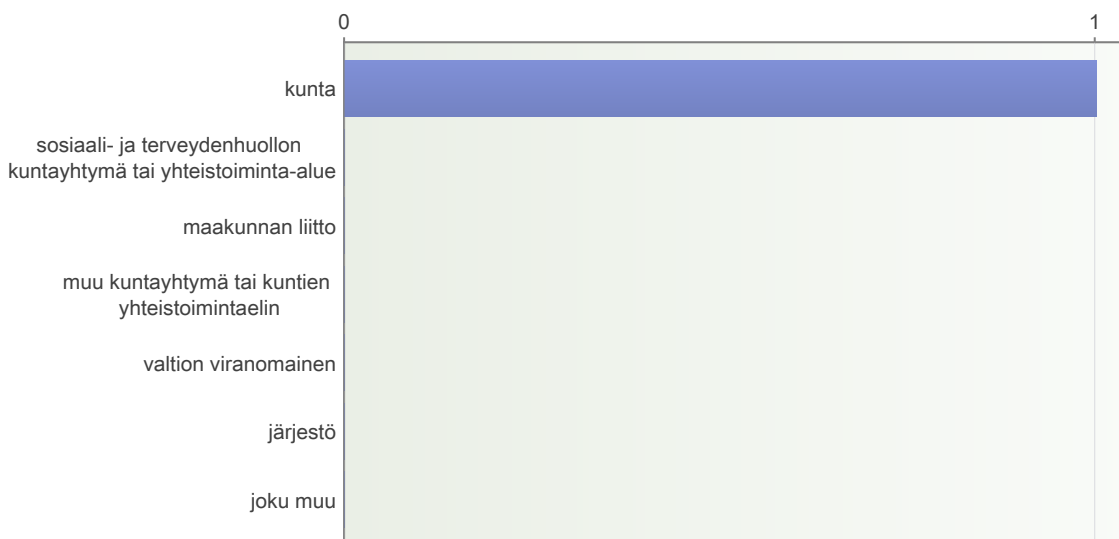
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Mänttä-Vilppulan kaupunki	Hallintopäällikkö Atte Viinikka	Kaupunginjohtaja Esa Sirviö, puh. 03 488 8200	7.11.2016	kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli sote-järjestämisvastuu siirretään 18 maakunnalle, se voisi lähtökohtaisesti parantaa alueiden ja niiden asukkaiden välistä yhdenvertaisuutta, koska sote-palvelujen järjestäminen tulee laajemmalle pohjalle. Kuitenkin jo pelkästään maakuntien kokoerot ovat huomattavan suuria, mikä vaikuttaa niiden kykyyn järjestää sote-palveluja. Muutoinkin Suomi on laaja sekä harvaan asuttu maa, joka johtaa siihen, että maakunnat ovat monilta rakenteellisilta osiltaan hyvin erilaisia. Tämä johtaa siihen, että tasapuolisten ja yhdenvertaisten palveluiden saavuttaminen koko valtakuntaan lienee mahdotonta.

Lisäksi palveluiden yhdenvertaisuuden toteutumiseen vaikuttaa merkittävästi valinnanvapausmalli, josta ei ikävä kyllä ole vielä tarkempia tietoja käytettävissä. On huomattava, että valinnanvapauden toteutumisen mahdollisuus eri puolilla maata tulee todennäköisesti vaihtelevaan huomattavasti. Tämä voi jopa heikentää yhdenvertaisuutta, koska kaikilla alueilla ei ole tarjolla useita palvelujen tuottajia.

Keskeinen ratkaisu hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen on sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä horisontaalinen että vertikaalinen integrointi, mutta esitetty malli kuitenkin pirstaloi palvelut lukuisten eri tuottajien vastuulle. Esitys korostaa tuottajien vastuuta palveluiden integroinnista, mutta jättää kuitenkin auki

sen käytännön toteuttamisen. Hyvää kuitenkin esityksessä on se, että järjestäminen ja tuottaminen erotetaan toisistaan, jolloin järjestämisvastuussa olevat tahot vähenevät ja tiivistyvät. Tämä voi parhaimmillaan johtaa siihen, että järjestämisvastuulliset yksiköt voivat valvoa ja ohjata palvelujen tuottajia siihen, että integrointi toteutuu. Toki tämä vaatii uudenlaista ajattelua sekä johtamista.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesitys ei anna tai ei ainakaan avaa riittävästi niitä edellytyksiä, joilla voitaisiin saavuttaa 3 miljardin euron kustannushillinnän tavoite. Kun puhutaan 3 miljardin euron kustannussäästöistä, on tarpeen miettiä alkuun koko sote-mittariston, hintamääritysten ja tehokkuudenlaskemisen yhdenmukaistamista maanlaajuisesti. Mittaristot pitäisi yhtenäistää ja laskuperusteet avata, jotta tavoitteiden asettaminen ja seuranta olisi yhdenmukaista koko valtakunnassa.

Kustannusten kasvun hillinnän kannalta keskeistä on tulevaisuuden palvelulupauksen sisältö: ketä hoidetaan, millä omavastuuosuudella ja mitä hoitoja, lääkkeitä ja menetelmiä julkisen palvelutarjonnan piiriin kuuluu. Lisäksi keskeistä olisi aidosti saada kaikki sote-palvelut integroitua niin horisontaalisesti kuin vertikaalisestikin. Edelleen on selvää, että kustannussäästöpaineen vuoksi osa palveluista tulee keskittymään ja tämä tulisi rehellisesti myöntää. Kansantaloudellisesti palveluiden keskittyminen ja palvelupisteverkon harveneminen johtaa asiakkaiden matkustamiseen ja vaikka osa palveluista voi tulevaisuudessa toimia digitaalisesti lähipalveluina, niin nämä kustannukset tulisi myös huomioida kokonaisuuden näkökulmasta. Lakiesitys on tältä osin vaikuttavuusarvioinniltaan todella heikotasoinen.

Julkisuudessa on esitetty arvailuja siitä, että pelkästään tietohallintojärjestelmien yhtenäistäminen syö tuon kolmen miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoitteen. Lisäksi palkkojen harmonisointi tulee nostamaan varmuudella palvelutuotannon kustannuksia, joka omalta osaltaan vaikeuttaa tavoitteen saavutettavuutta.

Kattavat laskelmat uuden kunnan talouden kestävydestä puuttuvat uudistuksesta.

Kokonaisuudessa laskennallisesti uusien kuntien vuosikate ei muutu, mutta useiden kuntien talous tulee kärsimään heikentyneestä toiminnan ja investointien rahavirrasta ja kasvavasta velkaantuneisuudesta suhteessa heikentyvään taseeseen. Uudistuksen rakennejärjestelyt aiheuttavat kunnille kustannuspaineita siirtymävaiheessa ja kuntien investointimahdollisuuksien heikkeneminen vaikuttaa kielteisesti kokonaistalouden kehitykseen.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittäväällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ei toteudu, koska lakiesityksen mukaan perustettaviin maakuntiin ei ole tulossa aitoa itsehallintoa. Perustettavissa maakunnissa on kysymys perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetyistä itsehallinnosta kuntia suuremmilla itsehallintoalueilla, josta säädetään lailla. Nyt lausuttavana olevaan lakiesitykseen sisältyvä lainsäädäntö kuitenkin rajoittaa itsehallintoa merkittävästi. Tärkein itsehallintoa rajoittava tekijä on, että maakunnilla ei tulisi olemaan verotusoikeutta, vaan maakuntien toiminnan rahoitus perustuisi lähes kokonaan valtion maakunnalle osoittamaan rahoitukseen. Valtion rahoituksen on esityksessä nähty oikeuttavan ja edellyttävän maakuntien itsehallinnon olennaiseen rajoittamiseen lainsäädännössä.

Maakuntien päätösvallan kapeus suhteessa suorilla vaaleilla valittuun valtuustoon muodostaa jo lähtökohtaisesti legitimitiengelman demokratian näkökulmasta. Vaaleilla valitut päättäjät tulevat olemaan vahvassa valtion (ministeriöiden) ohjauksessa, mikäli laki tulee voimaan tämän esityksen mukaisesti.

Eräänä ongelmana demokraattisen päätöksenteon kannalta esitetystä maakuntamallista on tilaajan ja tuottajan eriyttämisen myötä tuottajaorganisaatioihin tuleva linjaus siitä, että palvelukeskuksien ja perustettavien tuottajayhtiöiden hallituksissa voi olla päättäjinä vain hallitusammattilaisia. Lainkohta voi tiukan tulkinnan mukaan johtaa siihen, että niistä voidaan sulkea kokonaan pois ainakin osa demokraattisesti valituista luottamushenkilöistä. Ainakin heidän mahdollista valintaansa voidaan tietyissä tapauksissa kyseenalaistaa lakiesityksessä olevan tekstin perusteella. Toisaalta asiassa on nähtävissä myös se positiivinen puoli, että yhtiöiden hallitusten jäsenten vastuu kasvaa verrattuna normaaliin kunta- ja maakuntatason päättäjäorganisaatioihin. Parhaimmillaan tämä tuo ja luo tehokkuutta ja taloudellisuutta.

Valtionohjauksen tulisi keskittyä enemmän poliittisesti strategisiin kysymyksiin. Sen sijaan palveluita koskevat operatiiviset ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asiat tulisi jättää maakuntien päätösvaltaan.

Yleisellä tasolla maakuntien itsehallinnon näkökulmasta keskeisiä ongelmakohtia esityksessä ovat seuraavat:

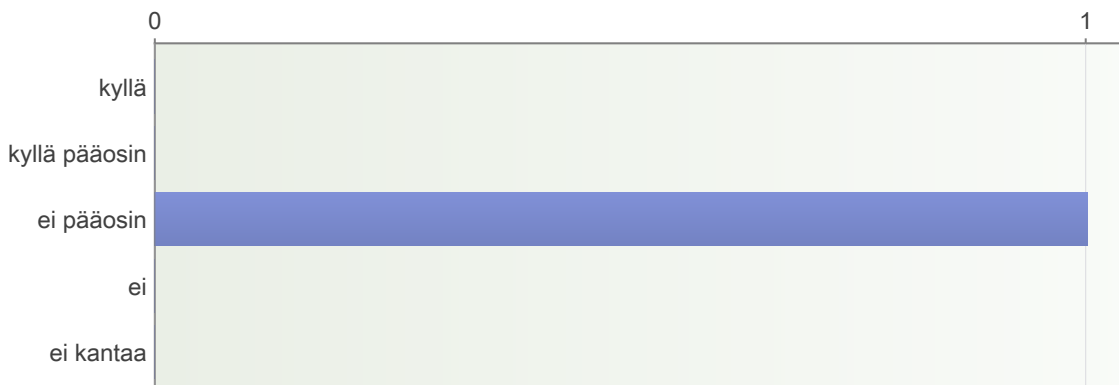
- oikeus päättää palveluiden tuotantotavasta erittäin rajoitettu (valtioneuvoston päätösvalta yhteistoimintasopimuksissa ja palvelurakenteen ohjauksessa, laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvien palveluiden markkinoille vienti ja yhtiöittämisvelvollisuus sekä maakunnan palvelulaitos)
- oikeus päättää sisäisestä hallinnostaan osittain rajoitettu (mm. maakunnan palvelulaitos, valtakunnalliset palvelukeskukset ja delegointivelvollisuudet)
- oikeus sopia rajoitettu (työnjako ja yhteistyö kuntien kanssa, valtakunnallisten in-house yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus, lainanotto-oikeus)
- erityisesti järjestämislakiin sisältyvät valtioneuvoston ja ministeriön laajat, avoimet ja tulkinnanvaraiset toimivaltuudet ohjata maakunnan operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa
- investointien ohjaus
- maakuntalain erittäin tiukat maakunnan alijäämän kaatamisvelvollisuudet yhdistettynä ahtaaseen julkisen talouden rahoituskehikseen (maakuntien rahoituslakiin kirjattu 3 mrd. euron säästövelvoite) ja maakuntien arviointimenettelyn käynnistäviin kriteereihin

Asukkaiden osallistumisoikeuksia koskeva sääntely maakunnissa vastaa kuntalain sääntelyä.

Maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle. Ehdotus maakuntalaiksi antaa siihen toimivat puitteet.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

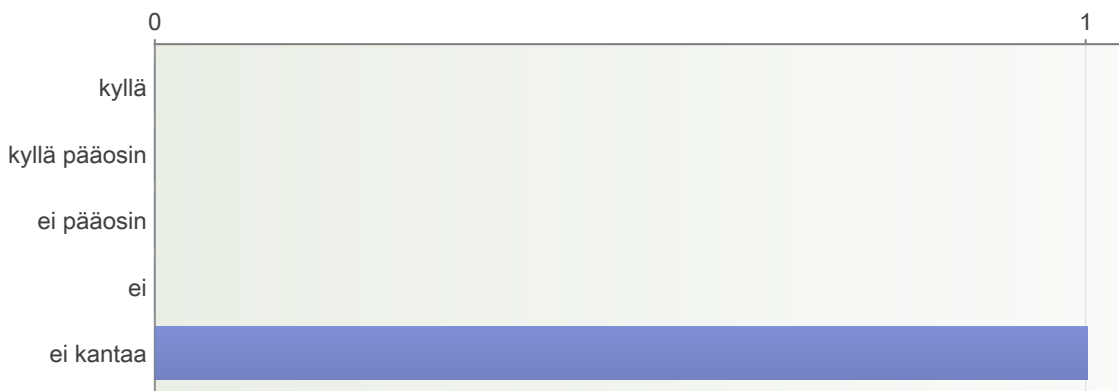
Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Ehdotetun luonnoksen maakuntalaiksi on tarkoitus luoda edellytykset perustuslaissa turvatulle itsehallinnolle kuntia suuremmilla hallintoalueilla. Maakuntien itsehallinto on kuitenkin vaarassa jäädä liian suppeaksi, koska maakunnilla ei olisi verotusoikeutta, lainsäädäntö suoraan määrittelee pitkälle esimerkiksi organisointia ja palveluiden tuotantoa ja hallinnollinen valtionohjaus tulisi olemaan vahvaa myös operatiivisella tasolla. Lakiesityksen hallintoa ja johtamista (valtuusto, maakuntahallitus ja niiden tehtävät sekä oikeus hallintosäännöllä päättää toimielin- ja viranhaltijaorganisaatiosta), luottamushenkilöitä, päätöksentekoa, taloutta ja tarkastusta sekä toimintaa markkinoilla koskevat säännökset vastaavat pitkälti kuntalain sääntelytapaa ja ne antavat sinällään hyvän pohjan maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle. Kuitenkin mitä yllä on todettu romuttaa osaltaan näiden säännösten merkitystä. Lakiesityksessä esitetty malli palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi yhtiöittämisvelvoitteineen tulee vaikeuttamaan ja monimutkaistamaan maakuntakonsernin ohjausta ja johtamista merkittävällä tavalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö ja maakuntalain 6 §:ssä lueteltuja tehtäväalueita koskeva erityislainsäädäntö on valmisteilla, eikä niiden sisällöstä ole riittävästi tietoa. Tämä on erittäin merkittävä ongelma sekä lausunnon antajien että eduskuntakäsittelyn näkökulmasta. Tähän on perustuslakivaliokunta kiinnittänyt huomiota jo edellisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakipaketin yhteydessä. Ei ole millään tapaa perusteltua, että lakiesityksestä joudutaan laatimaan lausuntoja keskeneräisestä sekä vaillinaisesta kokonaisuudesta. Maakuntalaki ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki koskevat ensisijaisesti hallinnon järjestämistä. Sisältöjä koskevan erityislainsäädännön valmistelussa tulee erityisesti kiinnittää huomio siihen, että maakunnille jää ratkaisuvallta niille siirrettävien tehtävien hallinnon, päätöksenteon ja talouden järjestämiseen maakuntien itsehallinto huomioon ottaen. Tämä on välttämätöntä itsehallinnon näkökulmasta ja se on myös hallituksen asettamien sääntelyn purkutavoitteiden mukaista. Kunnan ja maakunnan yhteistoiminta Maakuntalain tulee olla kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta turvataan. Maakuntalakiin tulisi lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samalla tavalla kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista. Maakuntien ja kuntien joustava mahdollisuus sopia tehtävistä on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa tarvittaessa maakuntien keskuskaupunkien ja suurimpien kaupunkiseutujen erityisroolin huomioimisen annettavassa lainsäädännössä monien elinvoimatehtävien, kuten työllisyyden edistämisen, innovaatio- ja kilpailukyky politiikan sekä kotouttamisen, tehokkaassa hoitamisessa alueelliset erityispiirteet huomioiden. Kunnilla tulee olla mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden tuottamiseen omistamissaan tai osaomistamissaan yhtiöissä. Tulevat 18 maakuntaa ovat toimintaympäristöltään, julkiselta ja yksityiseltä palvelurakenteeltaan sekä muilta olosuhteiltaan erilaisia. Digitalisaatio, ikääntyminen, muuttoliike ja maakuntauudistus vaikuttavat eri puolilla Suomea olevien kuntien ja maakuntien toimintaympäristöön hyvin eri tavalla. Muutos korostuu seuraavien vuosien kuluessa. Maakuntalakiesitys ei mahdollista palveluiden organisointia olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä voi johtaa siihen, että palveluiden tuottaminen tulee tehottomaksi ja kalliiksi Maakuntalakiluonnoksen 15 §:ssä säädetään maakunnan ja sen alueen kuntien neuvottelumenettelystä valtuustokausittain. Säännös on sinällään tärkeä, mutta samalla se on riittämätön. Se turvaa maakunnan ja sen alueen yhteistyön poliittisen tason tarkastelun sekä velvoittaa neuvottelumenettelyyn. Kuitenkin se voi pahimmillaan jäädä vain pelkkään tarkasteluun ilman jatkotoimenpiteitä. Maakuntalakiluonnoksen 6 § 2 momentin 3 kohdan säännös, jonka mukaan tehtäviä voidaan siirtää kunnilta maakunnille vain kaikkien kuntien niin sopiessa, on liian tiukka. Sopimismahdollisuus pitäisi olla myös yksittäisillä kunnilla sekä kuntaryhmillä, koska tällä saavutettaisiin joustavuutta. Kunnat ja maakunnat ovat molemmat viranomaisia, joilla on itsehallinto. Maakuntien asukas pohja muodostuu alueen kuntien asukkaista, jotka valitsevat päättäjät sekä kuntiin että maakuntiin. Osa päättäjistä tulee toimimaan sekä kunta- että maakuntatasolla. Kunnilta ja aluehallinnolta siirtyy merkittäviä tehtäviä maakunnille ja niiden välillä on jatkossakin sekä toiminnallinen että taloudellinen yhteys. Päätökset ja toimenpiteet kunnissa vaikuttavat maakuntaan ja päinvastoin, joten kuntien ja maakuntien yhteistyölle ei tule luoda lainsäädännöllisiä esteitä. Kunnan ja maakunnan jäykkä toimivaltaraja uhkaa aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja palveluaukkoja. Paikallisesti ja alueellisesti erilaiset ratkaisut tulee mahdollistaa

lainsäädännöllä. ICT-palvelukeskuksien osalta olennaista on miettiä mitkä järjestelmät tulevat ohjaamaan valtion, maakuntien toimintaa ja miten konversio järjestetään. Konversioajat ja haasteet ovat jo pienissäkin muutostilanteissa suuria. Maakuntien palvelukeskukset Maakuntalakiluonnoksen 16. luvun säännökset valtakunnallisista palvelukeskuksista tulee poistaa laista. Maakuntien on tarkoitus olla itsehallinnollisia yksiköitä ja palvelujen järjestämisen organisointitapa tulee olla maakuntien päätettävissä. Tukipalveluiden organisoiminen tulee perustua maakuntien päätöksille. Sinällään tukipalveluiden järjestäminen laajassa yhteistyössä on perusteltua ja tästä kunnilla ja sairaanhoitopiireillä on hyviä kokemuksia. Tukipalveluissa toimii tällä hetkellä suuri määrä valtakunnallisia, maakunnallisia ja alueellisia yhtiöitä, joilla on osaaminen ja resurssit toteuttaa laajoja muutosprosesseja ja tuottaa palvelut julkisille organisaatioille. Useat yhtiöt ovat jo osavaltakunnallista tai maakunnallista rakennetta. Luonnoksesta puuttuvat kokonaan vaikutusarviot uusien palvelukeskusten perustamiseen, investointeihin, järjestelmiin sekä henkilöstö- ja muihin menoihin liittyvistä kustannuksista. Luonnoksesta puuttuvat myös yhtiöiden liiketoimintasuunnitelmat ja ennakoitujen kassavirrat sekä selvitykset niiden markkinavaikutuksista. Palvelukeskuksia ollaan perustamassa ilman minkäänlaisia selvityksiä niiden kustannuksista, joka ei ole millään tapaa perusteltua. Palvelukeskuksia koskevat säännökset rajoittavat maakunnan oikeutta päättää tukipalveluiden tuotantotavasta, joka on vastoin itsehallintoperiaatetta. Lakiluonnosten mukainen järjestely veisi tukipalveluita koskevan päätöksenteon kauas niiden käyttäjistä. Maakunnilla olisi yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus, mutta rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa niiden sisältöön.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

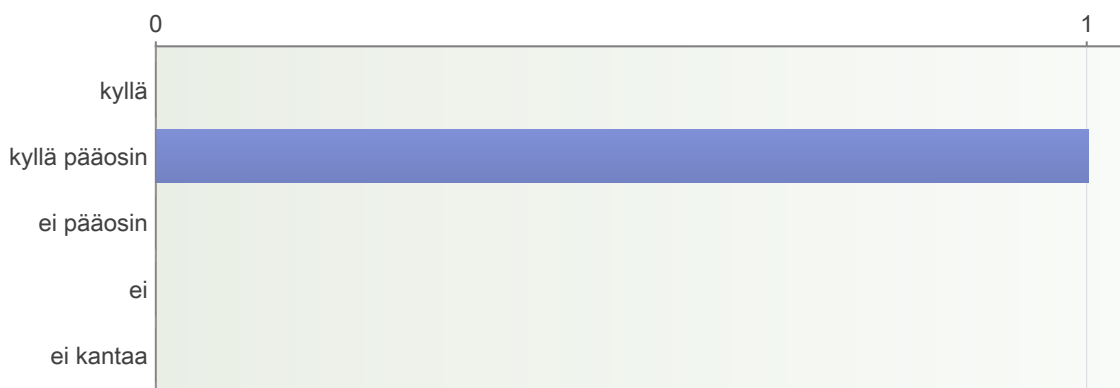
Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Maakunnan tehtäviä koskeva erityislainsäädäntö on vasta valmisteilla, joten tehtäväkokonaisuus sekä kuntien ja maakunnan suhde ovat vielä avoimia kysymyksiä. Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on säädetty yhteensä 25 lakisäätettä tehtäväaluetta joiden tarkempi sisältö määritellään erityislainsäädännössä. On siis mahdotonta arvioida olemassa olevan tiedon ja tämän lakiesityksen pohjalta onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Maakuntalakiluonnoksen tehtäväluettelossa on jo nyt nähtävissä päällekkäisyyttä kunnan tehtävien kanssa. Jatkovalmistelussa on erityisesti syytä kiinnittää huomiota siihen, että kunnan ja maakunnan roolia ja tehtäviä selkeytetään tietyiltä osilta, joista muutama esimerkki alapuolella. Jatkovalmistelussa onkin syytä kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että erityislainsäädännössä määritellään maakunnalle siirrettävät tehtävät siten, että ne eivät ole päällekkäisiä tai rinnakkaisia kuntien tehtävien kanssa ja tehtävät ovat tarkkaan määriteltyjä. Lisäksi tässäkin kohtaa lakiesityksessä voisi olla joustavuuden varaa sen suhteen mitä sotien ulkopuolisia tehtäviä – esim.

työllisyyden hoito – kunta voisi siirtää maakunnan hoidettavaksi. Vielä kertaalleen tulisikin pohtia olisiko maakunnan itsehallinnon rakentaminen tullut aloittaa pienemmillä askelilla esimerkiksi niin, että ensin olisi siirretty pelkkä sote. TE-palveluiden selkeyttäminen ja uudistaminen yritys- ja asiakaslähtöisiksi kasvupalveluiksi on tavoiteltava ja toivottava uudistus. Keskeistä on kuitenkin se, että elinkeinojen kehittämiseen liittyviä tehtäviä ei uudisteta siten, että ne tulisivat olemaan päällekkäisiä kuntien tehtävien kanssa. Kunnilta ei siirry näihin liittyviä tehtäviä maakunnille. Esityksessä työllisyys ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu siirretään valtion TE - hallinnolta maakunnalle. Maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Kuntien työllisyys - ja yrityspalveluihin suuntaamat panostukset säilyvät kunnilla alueen ja kunnan elinvoiman tukemisen resursseina ellei maakunnan ja maakunnan kuntien tai maakunnan ja yksittäisen kunnan kesken toisin sovita. Edelliseen liittyen elinvoima- ja työllisyysasioiden osalta maakuntien ja kuntien välistä tehtäväjakoja olisi täsmennettävä. Elinkeinoelämän ja elinkeinojen innovaatioympäristön kehittämistä ei voida etäännyttää kuntien toimista, koska kunnille jää joka tapauksessa vastuuta työllisyyden hoidosta ja kehittämisestä. Vesihuolto on osa kuntien vastuulla olevan rakennetun ympäristön palvelukokonaisuutta ja vesihuollon järjestämisvastuu tulee olla jatkossakin kunnalla. Vesihuollon suunnittelutehtävää ei tule antaa maakunnille niin kuin lakiesityksestä on tulkittavissa. Kyse ei voi olla tehtävän siirrosta, sillä vesihuollon suunnittelu ei ole nykyisin ELY -keskuksen tehtävä. Vesilain valvontatehtävät soveltuvat parhaiten maakuntien vastuulle osana vesiasioiden kokonaisuutta. Maakunnan alueellisen kehittämistehtävän kannalta on erittäin ongelmallista, että liikennepalveluiden ja henkilöliikenteen kehittämisen ja järjestämisen osalta maakunnassa tulisi lakiesityksen mukaan olemaan kaksi toimivaltaista viranomaista: maakunta ja keskuskaupunki. Tämä johtuu siitä, että esityksen mukaan kaupunkiseuduille tulee jäämään nykyisen joukkoliikennelain (tulevan Liikennekaaren) mukainen toimivalta liikennepalvelujen järjestämisessä omalla alueellaan, kun maakunnan muiden (reuna-alueen) kuntien osalta toimivalta siirtyy ELY:n toimintojen myötä maakunnalle. Tämä toimivaltaraja vaikeuttaa toimintojen yhteensovittamista ja mm. sujuvien matkaketjujen muodostamista ja yhtenäisten lippujärjestelmien kehittämistä maakunnan alueella. Maakunnille ja kunnille tarjottavien pelastustoimen palvelujen näkökulmasta pelastustoimen järjestäminen 18 maakunnalliseen pelastuslaitokseen olisi huomattavasti parempi ratkaisu kuin pelastustoimen järjestäminen viiden alueen tehtävänä. Pelastustoimella on vahvaa osaamista hallinnonalat ylittävästä yhteistyöstä häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisessa, valmiussuunnittelusta sekä harjoittelusta. Tätä on pystyttävä hyödyntämään riittävästi kuntien varautumisessa myös maakuntaudistuksen jälkeen. Jotta pelastustoimella on tosiasiallinen mahdollisuus varautumisen tukeen ja yhteensovittamiseen sekä maakunnan yhteisessä varautumisessa että kunnissa, tulisi pelastustoimi asemoida maakuntaan siten, että riittävä toimialosaaminen on sijoitettu palveluja järjestävälle tasolle.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

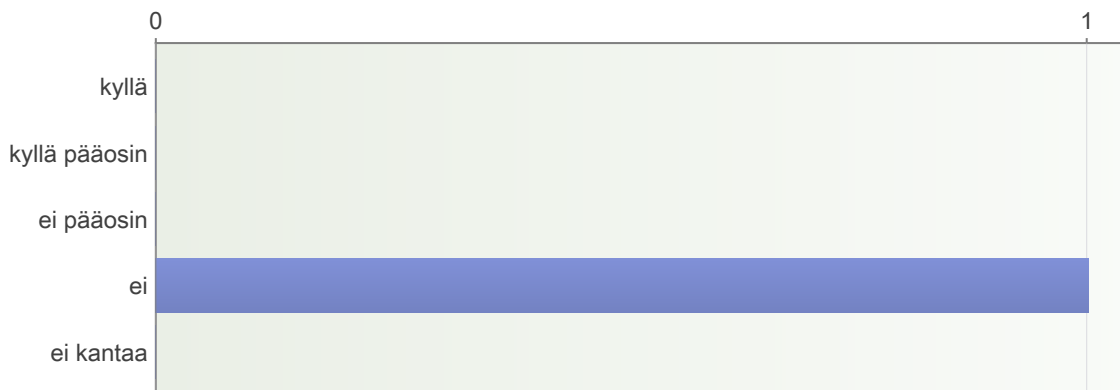

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalakiluonnos vastaa kuntalain sääntelyä. Maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle ja lakiesitys antaa siihen toimivat puitteet. On kuitenkin vaarana, että asukkaiden osallistumisoikeus toteutuu teknisesti ja lain tekstissä, mutta tosiasiallinen osallistuminen jääkin marginaaliin. Palvelujen käyttäjät on otettava mukaan jo palvelujen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi eri toimintayksiköiden palautteenantokäytäntöjä tulisi kehittää ja niistä saatu palaute olisi hyödynnettävä järjestelmällisesti toiminnan kehittämisessä. Myös kansalaisjärjestöt olisi otettava mukaan tiiviiseen yhteistyöhön päätöksenteossa.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

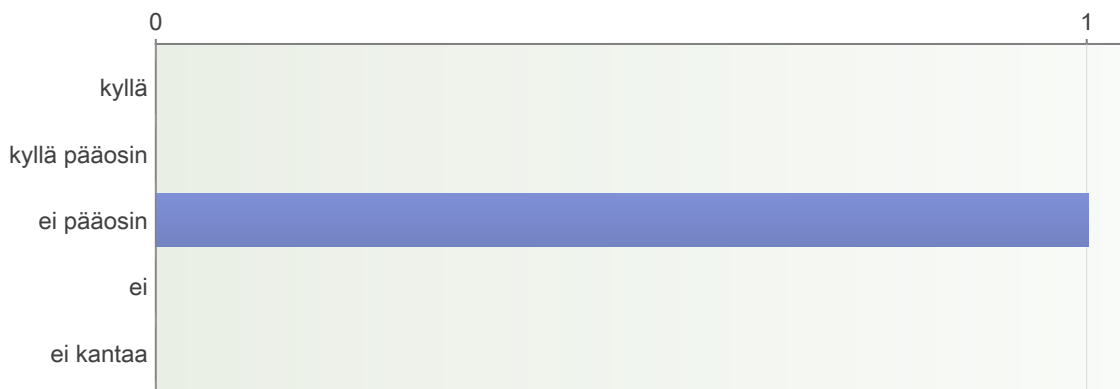

Avoimet vastaukset: ei

- Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun säännökset maakunnan palvelulaitoksesta tulisi poistaa tai ainakin niiden yksityiskohtaisia ja tarkkoja määräyksiä tulisi joustavoittaa. Vaaleilla valitulla maakuntavaltuustolla tulee olla suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien palveluiden strategisiin sekä ennen kaikkea operatiivisiin linjauksiin ja oman palvelutuotannon kokonaisuuteen. Maakunnan yhteyteen perustettava erillinen ja kokonaan uusimuotoinen oikeushenkilö ja palvelujen erottaminen tämän erillisen oikeushenkilön vastuulle saa aikaan raja-aidan, joka voi luoda esteitä toiminnan johtamiselle sekä maakunnan toiminnan ja talouden kokonaisuuden hallinnalle. Sinällään on perusteltua, että järjestämisvastuu erotetaan tuotantovastuusta, mutta tämä malli liian yksityiskohtaisine määräyksineen voi tuoda haasteita demokratian toteutumiselle. Järjestämisvastuun ja operatiivisen johtamisen erottaminen lakiesityksen mukaisella tavalla voi myös aiheuttaa hallinnon päällekkäisyyttä. Palvelulaitosta koskevien ehdotusten taustalla lienee tarve tehdä palvelutuotannon talous ja kustannusrakenne läpinäkyväksi. Sama tavoite voitaisiin saavuttaa edellyttämällä palvelutuotannon talouden eriyttämistä ja kustannusten läpinäkyvyyttä siten, että niitä voidaan vertailla muiden palvelutuottajien kustannusrakenteisiin.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Rahoituksen yleiskatteellisuudesta johtuen maakunnilla on mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä ja tämä on välttämätöntä maakuntien itsehallinnon toteutumisen kannalta. Yleiskatteellisuudesta tulee pitää kiinni, eikä mitään osaa maakuntien saamasta rahoituksesta saa korvamerkitä tiettyihin menoihin. Tämän tulisi koskea myös uudistuksen seuraavassa vaiheessa maakunnille siirrettäviä valtion tehtäviä sekä monikanavarahoituksen purkamisen myötä maakunnille siirrettäviä tuloja. Maakuntalakiin ehdotetut säännökset alijäämän kattamisvelvollisuudesta ja siihen liittyvät kriisimaakuntakriteerit sekä lainanotto-oikeuden rajoittamisesta ovat liian tiukat ja ne voivat olla ongelmallisia maakuntien itsehallinnon näkökulmasta. Vaarana on, että monet maakunnat joutuvat hyvin nopeasti arviointimenettelyyn. Kaksi vuotta on liian lyhyt aika aidosti muuttaa pysyvästi toiminnan rakenteita.

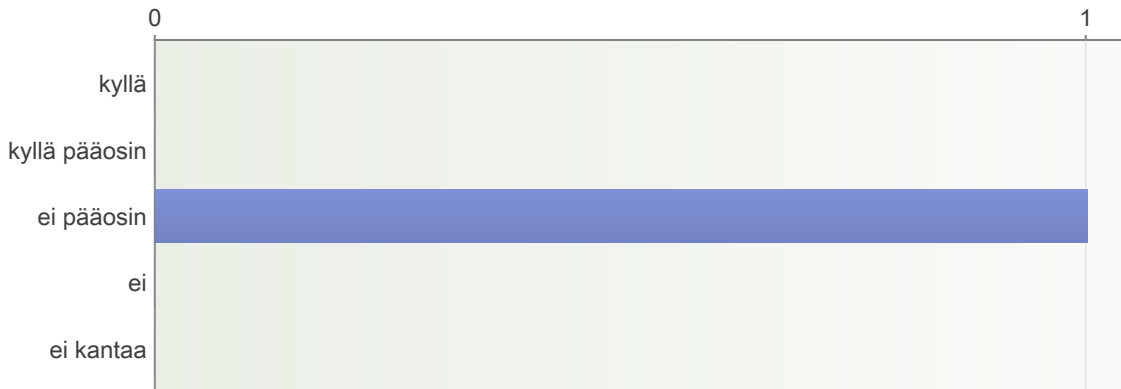
11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- Mänttä-Vilppulan kaupunki esittää lausuntonaan, että lausunnoilla oleva uudistus tulisi toteuttaa vaiheittain siten, että ensin toteutetaan vain SOTE-uudistus. Tämän uudistuksen jälkeen voidaan toteuttaa muu maakuntauudistus, jossa otetaan tarkemmin huomioon elementit, joilla varmistetaan maakuntien aito itsehallinto. Esimerkkinä huomioon otettavista elementeistä on maakuntien verotusoikeus. Vaiheittain toteutettuna uudistuksella on paremmat mahdollisuudet onnistua ja toteutua toivotulla tavalla.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

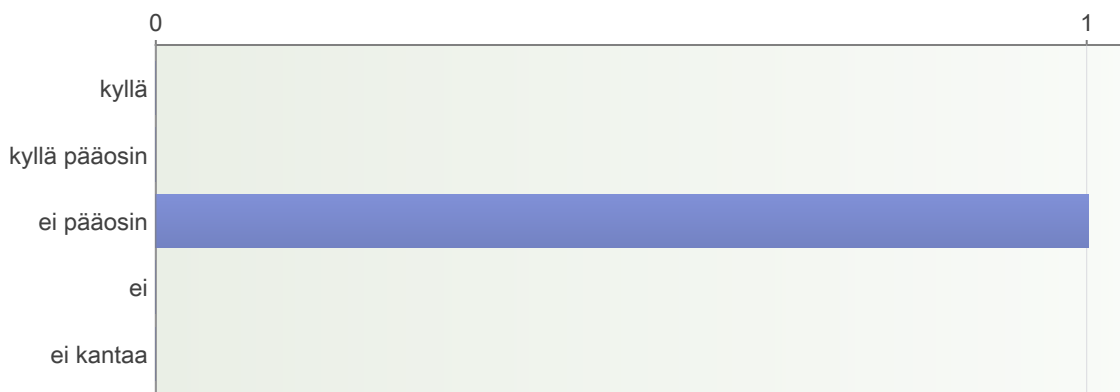

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Vaikka tällä lakiesityksen kohdalla on ilmeisesti tarkoitus turvata palveluiden läheisyyttä, se kuitenkin mahdollistaa samalla erittäin pitkälle viedyn palveluiden keskittämisen todella väljiin kriteereihin perustuen. On kuitenkin totta, että tietyn asteinen palveluiden keskittäminen maakunnan eri osiin on tarpeen kokonaiskustannusten hillitsemisen ja riittävien henkilöstöresurssien turvaamisen näkökulmasta. Tämä koskee erityisen vaativien sote-palveluiden tuottamista. Kuitenkin väljät kriteerit mahdollistavat hyvinkin laajan palvelurepertuaarin keskittämisen ja se ei ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi on huomattava, että palvelujen saatavuuden arvioinnin kannalta olennaista on valinnanvapausmallin toteuttamistapa. Nyt valinnanvapauden järjestelmästä ei ole riittävästi tietoa, jotta kysymykseen voisi ottaa syvällistä ja yksityiskohtaista kantaa. Joka tapauksessa edessä lienee vääjäämättä muutoksia nykyiseen palveluverkkoon ja uuden palveluverkon toimivuuteen vaikuttavat myös julkisen liikenteen palvelut, ikäihmisten mahdollisuus kulkea palveluiden perässä ja tulevat digitaaliset palvelut. Tässä on syytä huomata ja korostaa, että maakuntakeskusten lisäksi seutukaupungit ovat luonteva alusta fyysiselle palvelutuotantorakenteelle. Lakiluonnoksen mukaan erityistason sairaanhoidon lisäksi myös sosiaalihuollon erityisryhmien tai muiden vaativien sosiaalipalvelujen palvelutuotannon toteutus voidaan osoittaa asetuksella säädettävän maakunnan tehtäväksi. Sosiaalihuollon palvelujen keskittämisestä ja niistä palveluista, joita on tarkoitus keskittää, ei lausuntoa annettaessa ole kuitenkaan tarkempaa tietoa.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

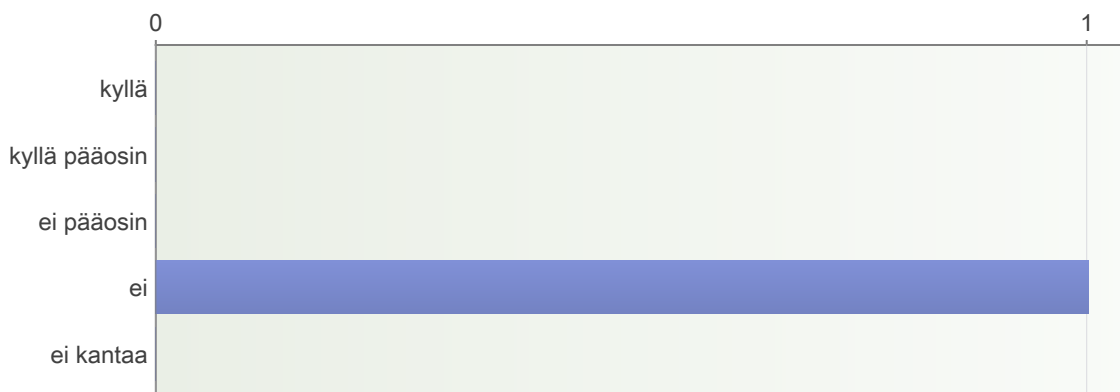

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Yhteistyöalueen maakuntien keskenään solmima yhteistyösopimus on sinällään sopimusosapuolia sitova ja oikeutettu. Ei kuitenkaan ole perustelua, että valtiolle on annettu toimivaltaa päättää maakuntien yhteistyösopimuksesta lakiluonnoksen 18 §:n mukaisesti. Valtioneuvoston ja ministeriön laajat, avoimet ja osin tulkinnanvaraiset toimivaltuudet ohjata maakuntien operatiivista toiminta ja päätöksentekoa eivät ole hyväksyttäviä maakunnan itsehallinnon toteutumisen kannalta. Järjestämislain 18 § valtioneuvoston toimivallasta päättää yhteistoimintasopimuksista pitää poistaa lakiluonnoksesta selvästi itsehallinnon vastaisena tai vähintäänkin kyseistä lakiesityksen kohtaa tulee muuttaa huomattavalla tavalla joustavammaksi. Lakiluonnoksen 11 § 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi suurempiin kokonaisuuksiin koottuja palveluja koskevasta vastuusta ja päätösvallasta. Se maakunta, jonka tehtäväksi jokin palvelu on osoitettu, vastaisi mm. palvelun tarpeen, määrän ja laadun määrittelystä sekä palvelun tuottamisesta. Muilla maakunnilla ei olisi päätösvaltaa keskitetyistä palveluista eivätkä ne saisi tuottaa eikä hankkia muualta mainittuja palveluja. Muiden maakuntien ainoa vaikutusmahdollisuus keskitettyihin palveluihin olisi 16 §:n mukainen valtuustokausittain laadittava yhteistyösopimus. Maakuntien itsehallinnon näkökulmasta on ongelmallista, että maakunta ei voisi vaikuttaa keskitettäviin palveluihin, keskitettyjen palvelujen tuottamistapaan eikä palveluista aiheutuneisiin kustannuksiin. Tällä ratkaisulla järjestämisvastuu on erilainen eri maakunnilla ja tosiasiallinen järjestämisvastuu jää epäselväksi.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tulee asiakaslähtöisen integraation toteutua sote-peruspalveluiden ja erityispalveluiden välillä. Tämän lisäksi integraation tulee toteutua maakunnan vastuulla olevien sote-palveluiden ja myös pääosin kuntien vastuulle jäävien hyvinvointipalveluiden välillä. Uudistuksen kokonaisuuteen liittyvät palvelukeskus, valinnanvapaus, monituottajamalli ja yhtiöittämisvelvoite voivat vaarantaa integraation toteutumisen, koska nämä edellyttävät maakunnalta sellaista järjestämisosaamista, josta ei ole missään aiempaa kokemusta. Lisäksi on vaarana, että eri tahot pyrkivät omien asemien turvaamiseen, joka voi synnyttää ongelmatilanteita. Lisäksi palvelutuottajien (niin julkisten kuin yksityisten) asennemuutos siihen, että asiakasta hoidetaan palveluiden integraation näkökulmasta, vaatii aikaa. Yksi ehdoton edellytys palveluiden integraation toteuttamiselle on, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja pystytään tietoturvallisesti hyödyntämään moniammatillisesti yhtenä kokonaisuutena arkaluonteisten henkilötietojen salassapitoa ja asiakkaan tiedollista itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Tämä edellyttää nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon henkilörekisterien yhdistämistä siten että yhteiseen rekisteriin kuuluvien tietojen käsittelyoikeus mahdollistetaan työtehtävien mukaisesti.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

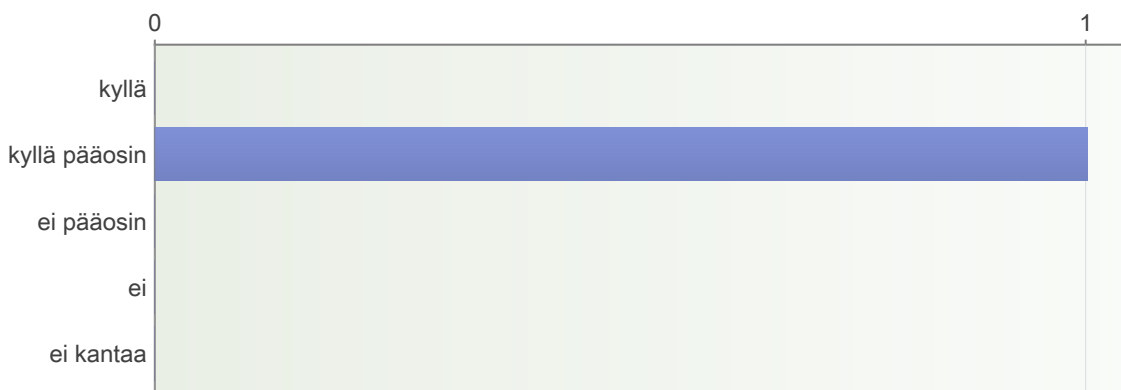

Avoimet vastaukset: ei

- Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulisi kohdistua ainoastaan strategiaan tavoitteisiin sekä maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta strategisesti merkittäviin kohteisiin. Valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle asetettavat sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset tavoitteet sekä ministeriön ja maakuntien neuvottelumenettely tulisi olla riittäviä ohjausvälineitä. Valtiolle ei tule olla oikeutta puuttua maakuntien operatiiviseen toimintaan, sillä tämä on vastoin itsehallinnon periaatetta. Lakiehdotuksessa esitetyn erittäin vahvan valtion ohjauksen vaikutusta kustannusten kasvun hillintätavoitteen saavuttamiseen on vaikea arvioida. Kansainvälinen vertailu on osoittanut, että paikallinen ja alueellinen itsehallinto on tuottanut laadukkaita sote-palveluja kohtuullisin kustannuksin ja hyvälaatuisina. Mikäli valtion ohjaus toteutettaisiin esitetyllä tavalla, valtion olisi merkittävästi lisättävä ohjaustehtäviin suunnattavia resursseja ja osaamista. Tämä yhdistettynä vuosittain toistettavaan investointilupamenettelyyn tuottaisi raskaan ja kankean toimintamallin ja lisäisi hallinnon kustannuksia. Yksityiskohtainen kansallinen ohjaus heikentää myös mahdollisuuksia asukkaiden tarpeista lähtevien uusien innovaatioiden kehittämiseen.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

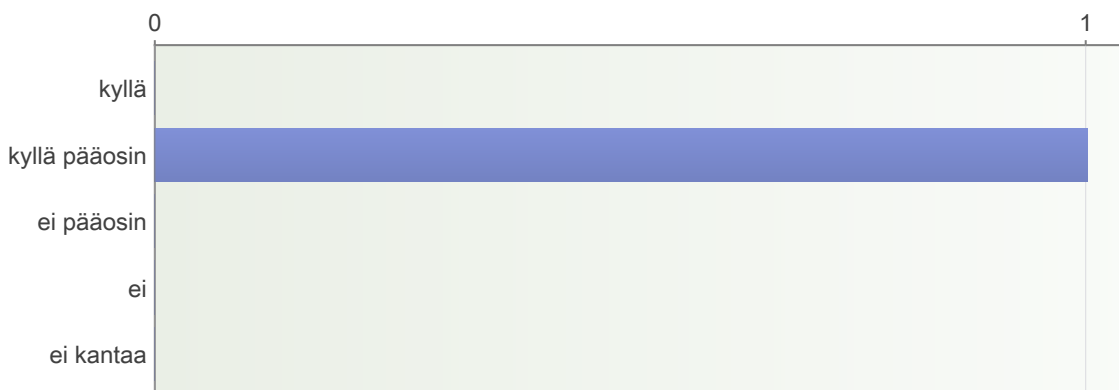

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Uudistuksen täysimääräisten tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää, että järjestämis- ja tuottamisvastuu erotetaan. Vaikka tässä on vaarana, että tätä kautta syntyy tarpeetonta päällekkäistä hallintoa ja hallintokustannuksia sekä täysin uuden tyyppinen julkinen organisaatiomuoto, josta ei ole aiempia kokemuksia, niin erottaminen on perusteltua. Toki tässä lakiesityksen lausuntovaiheessa tulisi olla tarkempaa tietoa valinnanvapauten liittyvästä lainsäädännöstä, jotta tätä voisi tarkastella sekä perustella vielä tarkemmin. Lakiesityksen tämän kohdan perusteella syntyy tilaaja-tuottaja organisaatio, josta sitä kokeilleilla kunnilla ei välttämättä ole hyviä kokemuksia. On kuitenkin huomattava, että kuntien tilaaja-tuottaja-organisaatiot ovat olleet enemmän tai vähemmän sisäisiä organisaatorakenteita, jossa julkinen tilaaja on tilannut palvelut julkiselta tuottajalta. Julkinen tuottaja on toki voinut käyttää palvelutuotannossaan yksityisiä palveluja, mutta "tilaussopimus" on ollut kahden julkisen yksikön välistä leikki kauppaa. Tässä lakiesityksessä lähtökohta on kuitenkin toisenlainen valinnanvapauden näkökulmasta johtuen. Tai ainakin näin voidaan olettaa ja toivoa. Mikäli valinnanvapaus ei toteudu mahdollisemman laajamittaisesti, on lakiesityksen mukainen järjestämisen ja tuottamisen erottaminen tarpeetonta tai ainakin kyseenalaista.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

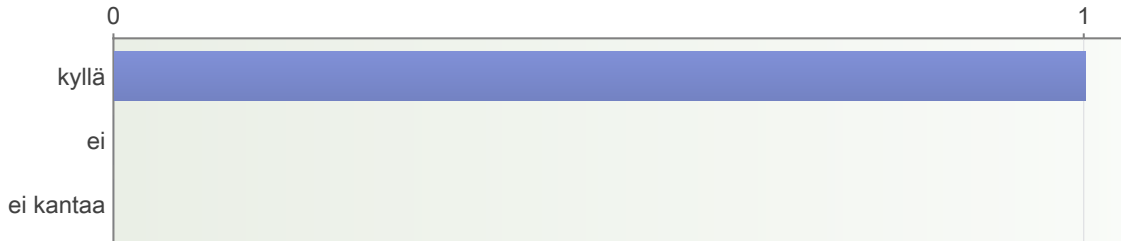
- Ratkaisu on pääosiltaan tarkoituksenmukainen. Lakiesitys lähtenee siitä, että yhtiöittämisvelvollisuudella kaikki tuottajat ovat tasa- ja/tai yhdenvertaisia lähtökohdiltaan niissä palveluissa, jotka kuuluvat valinnanvapauden piiriin tai ovat muutoin kilpailuilla markkinoilla. Muun muassa nykyisillä sairaanhoitopiireillä on jo tällä hetkellä kokemuksia yhtiöistä, jotka toimivat markkinoilla ja nämä kokemukset ovat pääsääntöisesti olleet hyviä. Toiminnan turvaamiseksi myös kunnilla tulee olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina, mikäli yhtiöittämisvelvollisuuden lopulta kuitenkin päädytään. Eesitys ehdotukseen sisältyvä ratkaisu, jossa kunnilta evätään mahdollisuudet perustaa tai omistaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita tuottavia yhtiöitä on kestävä. Ongelma-aiheita tässä voi muodostua valinnanvapauslain ja sen laajuuden, sisällön sekä aikataulun suhteen. Jotta kysymykseen voisi ottaa perusteellisemmin kantaa, olisi tässäkin kohti ensiarvoisen tärkeää, että laki valinnanvapaudesta olisi jo selvillä. Mikäli julkisuudessa esillä olleet virkamiesarvot toteutuvat niin se tarkoittanee, että valinnanvapaus laajenee asteittain. Tämä voi johtaa siihen, että maakunta voi joutua yhtiöittämään tiettyjä palvelukokonaisuuksia päätöksittäin, joka ei taas hallinnon, johtamisen, talouden eikä toiminnan suunnittelun näkökulmista ole järkevää. Tällöin aikaa sekä muita resursseja kuluu aivan johonkin muuhun kuin palveluiden varsinaiseen tuottamiseen.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Ei vastauksia.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

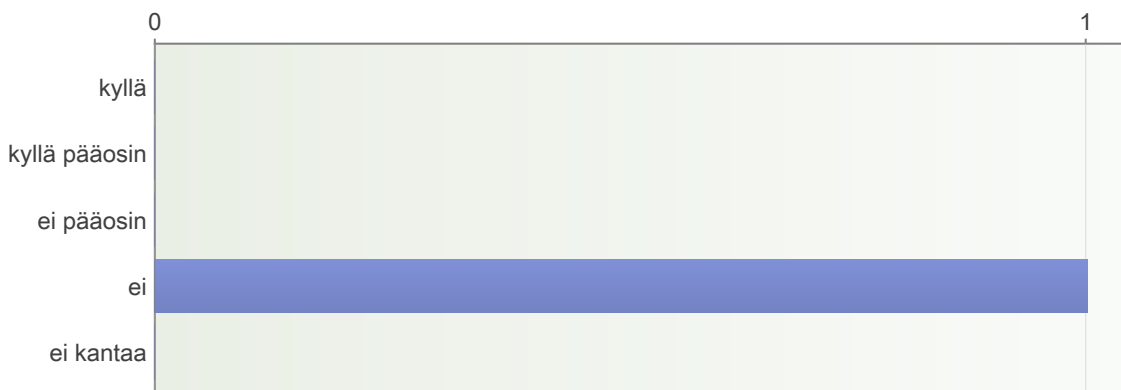
- Kuntien kantoja siitä, mihin maakuntaan he haluavat kuulua, tulee kuulla

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

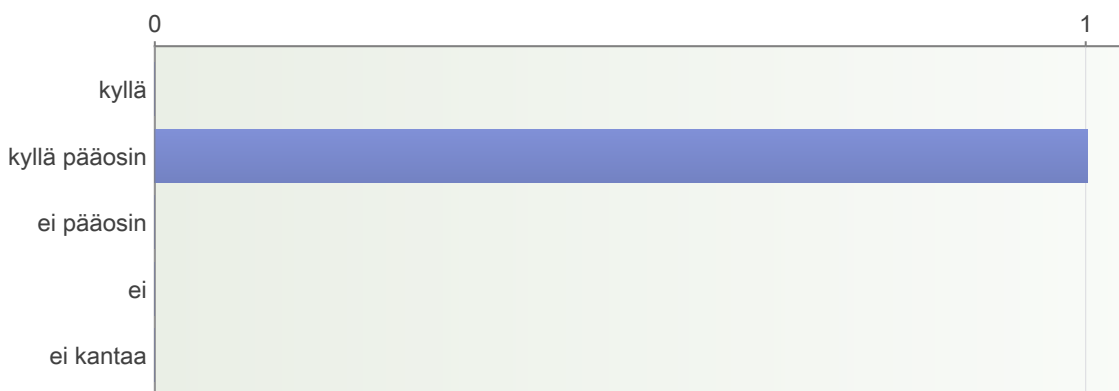

Avoimet vastaukset: ei

- Voimaanpanolakiehdotuksen mukaan maakunnan liitto asettaa väliaikaisen valmistelutoimielimen laissa mainittujen viranomaisten kanssa. Valmistelutoimielimellä on laaja valmisteluvastuu maakunnalle siirtyvien tehtävien, siirtyvän omaisuuden ja henkilöstön, tietojärjestelmien, aloittavan maakunnan talouden sekä luottamus- ja viranhaltijaorganisaatioin valmistelussa. On erittäin kyseenalaista, voidaanko perusteluissa mainitulla tavalla katsoa, että väliaikaisen toimielimen tehtäviin ei kuulu poliittista harkintaa. Vastuiden ja esimies-alaisuhteiden kannalta on ongelmallista, että poliittiset ohjausryhmät ovat vapaaehtoisia, kun taas päätökset tehdään viranhaltijatasolla enemmistöpäätöksin. Lainsäädäntöä tulisi täsmentää siltä osin, miten väliaikaishallinnon päätösten valmistelu ja täytäntöönpano käytännössä hoidetaan esimerkiksi tukeutuen soveltuvin osin kuntalakiin ja nykyisten maakuntien liittojen hallinto- ym. sääntöihin. Väliaikaishallinnon toimielimen jäsenet ovat lakiesityksen mukaan sekä kuntien että valtion viranhaltijoita. Yksiselitteisesti ei kuitenkaan voitane todeta, että heihin sovelletaan lakia kunnallisista viranhaltijoista heidän toimiessaan väliaikaishallinnon toimielimen jäsenenä. Yleisesti ottaen virka aina perustetaan ja siihen nimitetään hakumenettelyn kautta. Väliaikaisen toimielimen rahoitus on auki. Lähtökohtana näyttäisi olevan, että nykyinen työnantaja myöntää virkavapautta ja vapauttaa viranhaltijan maakunnan valmistelutehtäviin. Kaiken kunnissa tehtävän omaisuuteen, sopimuksiin, lainoihin ja henkilöstöön ja muuhun maakunnan tehtäviin liittyvän selvitystyön lisäksi kysymys on merkittävästä kustannuksesta. Valmisteluun liittyvät kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

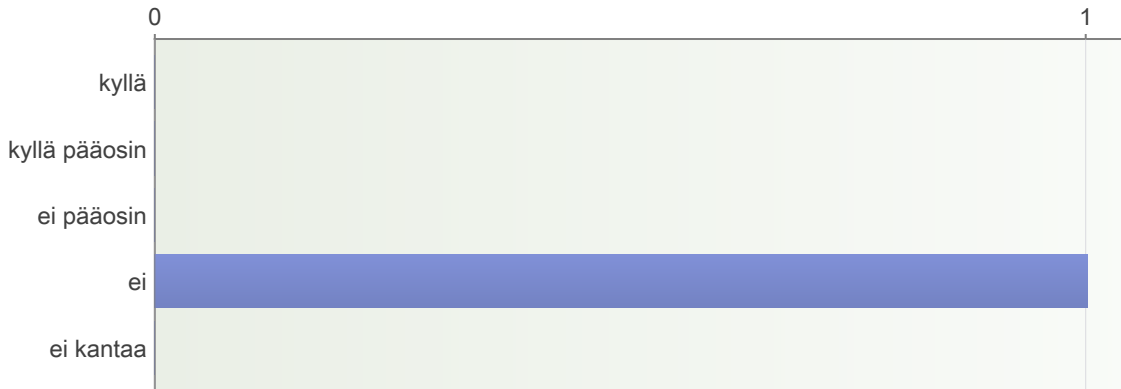
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Palkansaajan siirto kunta- ja valtiosektorilta maakuntiin tulee tehdä yhteneväisin perustein oli kyse sitten sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen tai esim. maakuntien liittojen ja ELYn siirtyvästä henkilökunnasta. Valittu mekanismi, liikkeen luovutus, on kannatettava, koska järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyy ko. yksiköistä maakunnille ja yksiköt lakkaavat toimimasta. On kuitenkin äärimmäisen olennaista, että lakiesityksessä määriteltäisiin se, mitä tarkoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelutuotannon tukipalvelutehtävillä. Mikäli esimerkiksi ruokahuoltopalvelun henkilöstöstä yksittäisten henkilöiden työjyvityksestä vähintään puolet kohdentuu sosiaali- tai terveydenhuollon tukitehtäviin niin siirretäänkö henkilöt esityksen mukaisesti maakunnille. Lakiesitys nykyisessä muodossa ei anna vastausta

tähän.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Perustuen tohtori Kauko Heurun lausuntoon todetaan seuraava: ”Perustuslain 121 § suojaa kunnallista itsehallintoa kokonaisuudessaan, sekä kuntia että kuntayhtymiä. Normatiivinen perustuslaillinen säännös, joka luo tämän aseman on perustuslain 121 §. Kuntien ja kuntayhtymien täyttä korvausta vastaamaton omaisuuden otto olisi mitä selvimmin kunnallisen itsehallinnon perustuslaillisen aseman loukkaus.”Kuntayhtymän jäsenkunnalla ja kuntayhtymällä on erityislaatuinen omistamiseen liittyvä suhde. Vaikka kunnat eivät suoranaisesti omista kuntayhtymiä, niillä on kuitenkin kuntayhtymän perussopimuksessa määrätty osuus kuntayhtymän varoihin ja vastuu sen veloista sekä kuntayhtymän taloutta koskevista muistakin asioista. On huomattava, että kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuiksi, vastaavat jäsenkunnat siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on perustamissopimuksessa sovittu. Tämä koskee sekä käyttötaloutta että pääomataloutta. Varsinaisesti tämän tarkastelun kannalta oleellisin asia konkretisoituu kuntayhtymän purkautuessa, jolloin sen varat jaetaan loppuselvityksen osoittamalla tavalla jäsenkunnille; yleensä jäsenkuntien edellä mainittujen osuuksien mukaisessa suhteessa. Toisin sanoen kuntayhtymän purkautuessa sen omaisuus palautuu jäsenkuntien omistusoikeuden piiriin. Kuntayhtymän omaisuus on saman perustuslainsuojan piirissä kuin kunnan omaisuus. Kuntien sote- kiinteistöomaisuuden osalta tulisi valmistelussa palata ns. laajaan jakautumismalliin, jossa kuntien sote-omaisuus siirtyisi maakunnille tasearvolla. Tämän lakiesityksen taustalla on ajatus, että kuntien omaisuus on kertaalleen verorahoilla maksettu, joten se voi siirtyä kunnilta maakunnalle vastikkeetta irtaimen omaisuuden osalta. Tämä on kuitenkin täysin kestävä ja loukkaa paitsi kunnallisen itsehallinnon periaatetta myös kansalaisten tasapuolisen sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta erittäin räikeällä tavalla. On totta, että kunnat ovat maakuntien sisällä maksaneet omaisuuttaan kuntalaisten verorahoilla, mutta kuntien kunnallisveroprosentit ovat vaihdelleet maakuntien sisällä merkittäväällä tavalla. Kansalaisten yhdenvertaisen ja tasapuolisen kohtelun perusteella ei ole mahdollista, että kuntien irtain omaisuus siirtyy vastikkeetta maakunnalle. Räikeimmässä tapauksessa palvelutuotantoon edelleen käytettävä irtain omaisuus siirtyy maakunnassa käytettäväksi toiselle alueelle palvelujen keskittyessä, eikä se silloin ole enää niiden veronmaksajien käytössä, jotka sen ovat rahoittaneet mahdollisesti huomattavasti korkeammalla veroasteella. Lisäksi voimaanpanolain 21 §:n mukainen kunnan omistamien osakeyhtiöiden osakkeiden siirtyminen maakunnalle tietyissä tapauksissa johtaa Suomen valtakunnan historian suurimpaan sosialisointiin. Tämä osakkeiden vastikkeeton siirto ei pitäisi olla

osakeyhtiölain mukaan mitenkään mahdollista. Lakiesitys on tältä osin täysin käsittämätön ja yhä vaikeammin se on ymmärrettävissä nykyisen hallituspohjan aikaan saamana. Kun laki koskee tältä osin muun muassa yhteisyrityksiä, niin kunta on voinut merkittäväällä tavalla panostaa myös rahallisesti yhtiön perustamiseen. Kyseessä on edelleen kuntalaisten verorahoilla tapahtunut panostaminen ja on täysin käsittämätöntä ja loukkaavaa edes esittää, että osakkeet siirtyisivät maakunnalle vastikkeetta.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen. Kunnille ei saa aiheutua omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia.

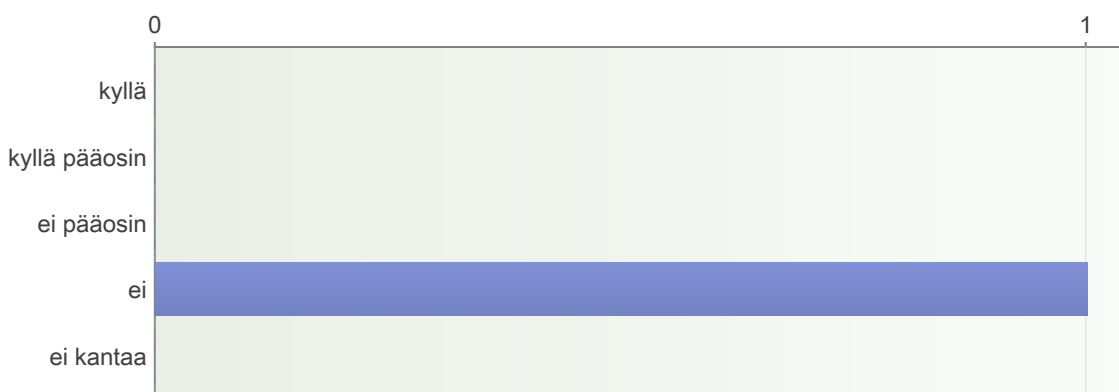
Ensisijainen malli kuntien omistamien soite-kiinteistöjen osalta on, että ne siirtyisivät maakuntien omaisuudeksi tasearvoilla. Jos tämä ei toteudu, niin siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä (3 + 1 vuotta) pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Uudistukseen liittyvillä omaisuusjärjestelyillä ei saa vaarantaa kuntien mahdollisuuksia vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta rahoitusperiaatteen mukaisesti. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa.

Kuntien omistamien yhteisyritysten osakkeiden siirto maakunnalle tulee toteuttaa selkeänä kauppana ja rahan avulla.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Koska uudistuksen reunaehdoksi on asetettu, ettei kenenkään tuloveroprosentti vuoksi saa uudistuksen nousta, kaikkien kuntien tuloveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi tasasuuruisesti 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019. Tämä tuloveroprosentin alennus on mitoitettu kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien valtakunnallisten kustannusten perusteella. Kunnat eivät ehdotuksen mukaan saisi vuonna 2019 päättää tuloveroprosentin nostamisesta, vaikka tarve tähän perustuisi muihin syihin kuin maakuntauudistukseen. Tästä voi aiheutua ongelmia, koska kuntien tulot laskevat esimerkiksi suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin. Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavaraa kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen. Lisäksi kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvattuun kunnalliseen itsehallinnon ytimeen. Kaikenlainen kunnan verotusoikeuteen puuttuminen merkitsee myös riskiä, että kunnille myönnettyjen lainojen korko nousee. Kuntasektorin erinomainen luottoluokitus perustuu pitkälti juuri verotusoikeuteen, mikä ilmenee myös luottoluokittajien arvioista. On huomattava, että koko kansantalouden näkökulmasta useat tahot, mukaan lukien nykyinen hallitus, ovat huolissaan julkisen velan tasosta sekä sen kasvamisesta. Tästä näkökulmasta lakiesitys pitää sisällään ristiriitaisuuksia. Lakiesityksessä todetaan muun muassa, että kunnanvaltuusto voi päättää korottaa tuloveroprosenttia säädetystä poiketen, jos se on välttämätöntä kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi, eikä maksuvalmiutta voida turvata riittävästi esim. lainanotolla. Eli lakiesityksen voi tulkita niin, että kunnan on talouden tasapainottamiseksi otettava mieluummin ja ensisijaisesti velkaa kuin nostaa veroprosenttia. Toivottavasti tämä ajatusmalli on pelkkä huono vitsi, joka on lainkirjoittajalta lipsahtanut vahingossa tekstiin. Uudistukseen liittyvä rahoitusjärjestelmä on laadittu siten, että kuntien talouden muutokset rajataan 100 / e asukas. Tässä kuitenkin on uudistuksen yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta olennainen ristiriita. Uudistuksessa jää pysyväksi eri kuntien jopa 6 veroprosenttiyksikön ero ja maakuntauudistuksen keskeinen peruste yhdenvertaisuudesta ei toteudu.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

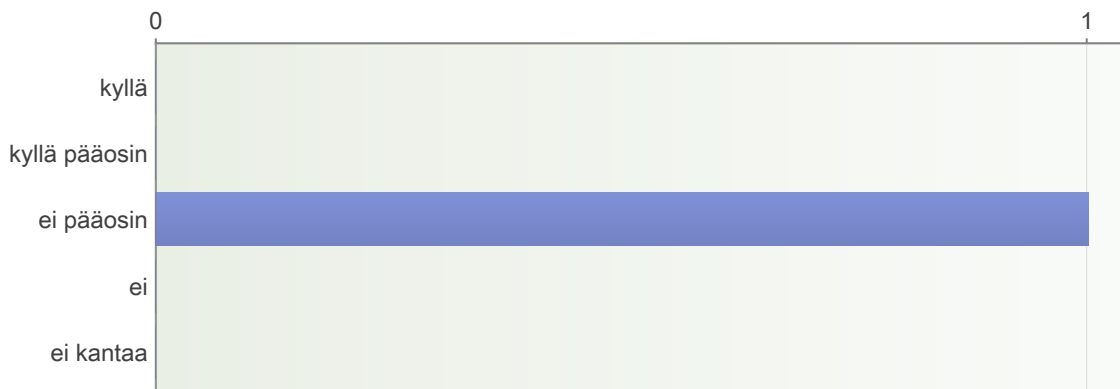
- Käsillä oleva uudistus on historiallisen laaja ja vaativa kokonaisuus ja suurin osa uudistuksen toimeenpanosta tapahtuu vasta vuoden 2019 jälkeen. Toimeenpanolle on varattava riittävästi aikaa, mutta kysymykseen ei voi ottaa tarkemmin kantaa, koska laki valinnanvapaudesta on vielä hämärän peitossa. Valinnanvapauslain sisältö, sen voimaantulon aikataulu jne. ovat vielä täysin auki, jonka vuoksi tämän kysymyksen vastauksen pohtimiseen on aivan turha käyttää aikaa.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

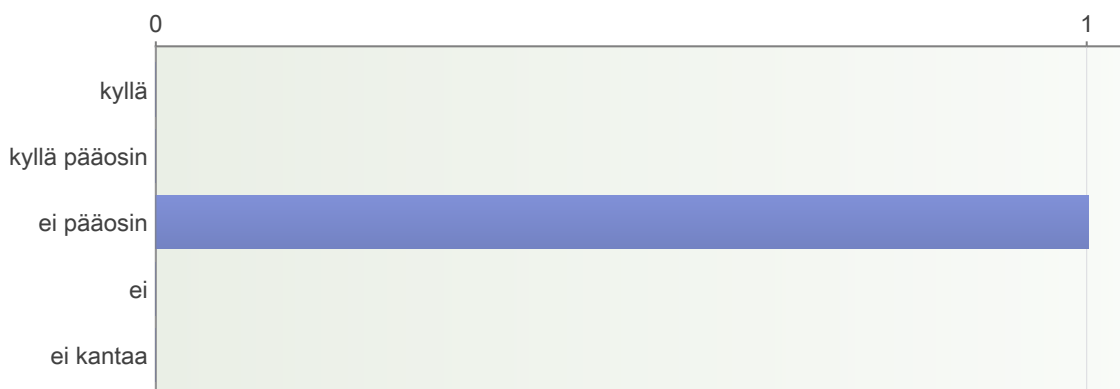

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Maakuntien itsehallinnon näkökulmasta on erittäin ongelmallista, että ne ovat miltei kokonaan valtionrahoituksen varassa. Tämä ei ole uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Valtionrahoitukseen perustuva malli on esitysluonnoksessa johtanut maakuntien aivan liian tiukkaan ja yksityiskohtaiseen valtionohjaukseen. Maakunnille tulisi turvata aito itsehallinto, mikä edellyttää maakuntien verotusoikeuden toteuttamista ja sitä kautta rahoituksen turvaamista. "Sen lauluja laulat kenen leipää syöt."

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

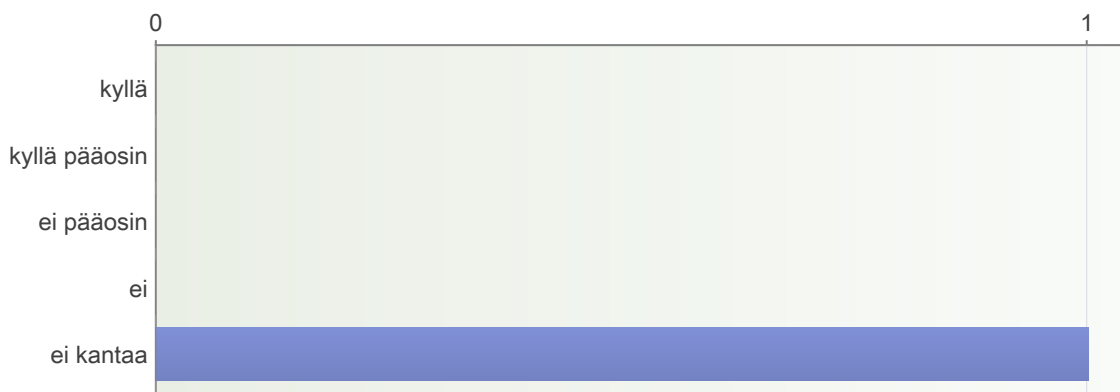

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Edessä olevan muutoksen mittakaavasta johtuen valtion tulee varautua siihen, että joillakin alueilla talouden hoito ei lähde heti onnistuneesti liikkeelle ja valtion ohjaavaa lisärahoitusta voidaan tarvita. Lisäksi olennaista olisi myös se, että maakuntien päätöksenteossa valtiolta tulevat resurssit eivät ohjautuisi vain suurimman toiminnalliseen lohkoon eli sosiaali- ja terveystoimen järjestämiseen. Ilman maakunnan omaa verotusoikeutta on sisäistettävä, että valtion rahoituksen tulee riittää kaikkeen maakunnan tuottamaan palvelutuotantoon. Tämän sisäistäminen ja vieminen käytännöksi vaatii vahvaa johtamista sekä päättäjien näkemyksellisyyttä. Maakuntien rahoituslain mukaisilla rahoitusperusteilla tulee turvata jokaisen maakunnan rahoituksen riittävyys maakunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen (rahoitusperiaate). Ristiriidassa tämän periaatteen kanssa ovat maakuntalakiin sisältyvät maakuntien erittäin tiukat alijäämän kattamisvelvoitteet ja maakuntien arviointimenettelyn kriteerit sekä maakuntien rahoituslakiin sisältyvä maakuntien rahoituksen tason tarkistamiseen liittyvä rajoite rahoituksen enimmäiskasvusta.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

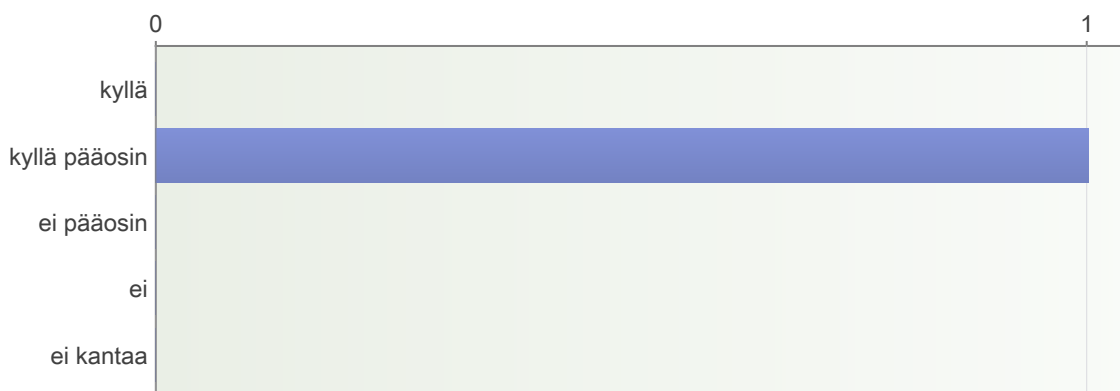

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Kriteerit sopivat yleiskatteellisen maakuntien rahoituksen jakamiseen niiden tehtävien osalta, jotka nyt lausuttavaan lakiesitykseen sisältyvät. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että päätökset siitä, miten valinnanvapaus ja monikanavarahoituksen purkaminen toteutetaan vaikuttavat merkittävästi lopullisen rahoitusmallin rakenteeseen.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Tässä riskinä kuitenkin on, että siirtymäaika on liian lyhyt tarveperusteiseen rahoitukseen siirtymiselle. Asiaa voisi arvioida vuosien 2019–2021 kokemusten perusteella ja päättää vasta tuolloin tarveperusteiseen rahoitukseen siirtymisestä ja sen aikataulusta.

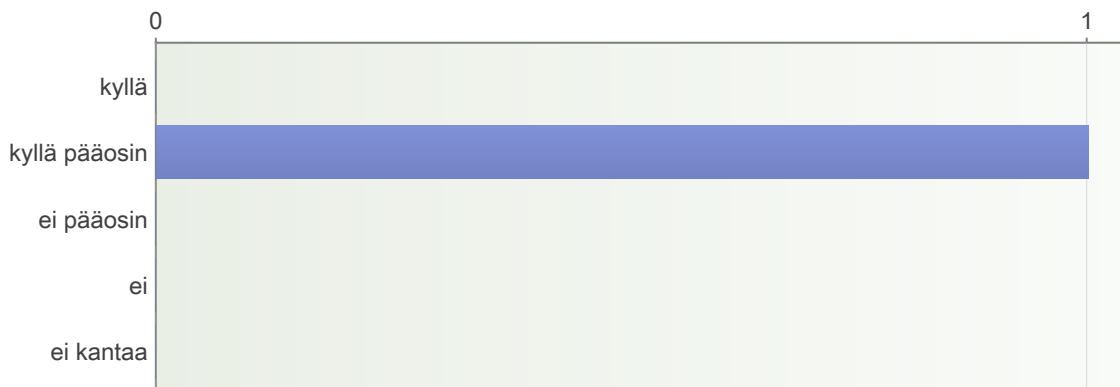
32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksessa olisi vielä pohdittava, onko uudistuksen mukaiset 18 maakuntaa sittenkään kustannustehokkain aluejako kaikkien sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiseksi. Lakiehdotuksessa määrätään maakuntien välisestä yhteistyöstä tiettyjen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa. Kuitenkin tässä yhteistyössä voi syntyä sellaisia sopimusrakenteita, joiden kautta voidaan edelleen kyseenalaistaa joidenkin yhteistyössä olevien maakuntien itsehallinto.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

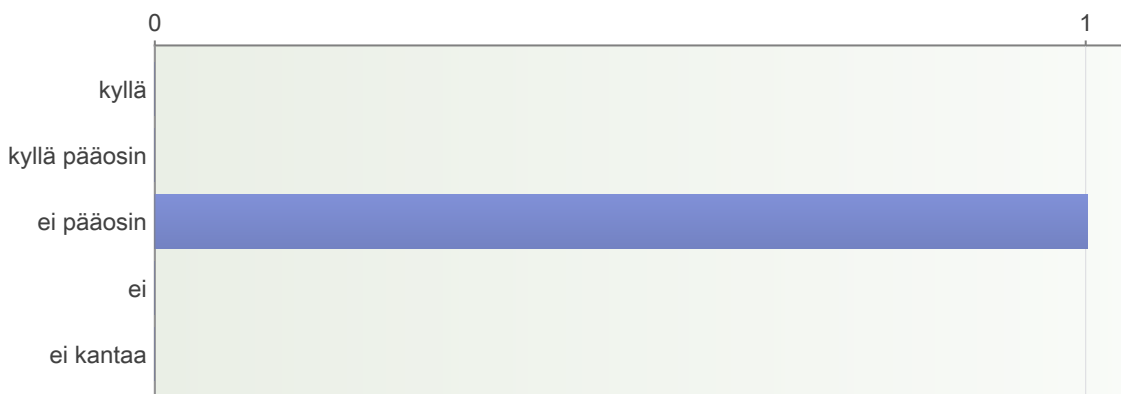
- Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyä vastaava menettely sopii huonosti maakuntiin, joilla jo lähtökohtaisesti tulisi olla taloudelliset edellytykset selvitä tehtävistään. Lisäksi arviointimenettelyn käynnistymisen edellytyksenä olevat kriteerit ovat maakuntalaissa maakuntien näkökulmasta liian tiukat. Maakunnat voivat niiden perusteella liian helposti ajautua arviointimenettelyyn ja sitä kautta pakkoliitoksiin.

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

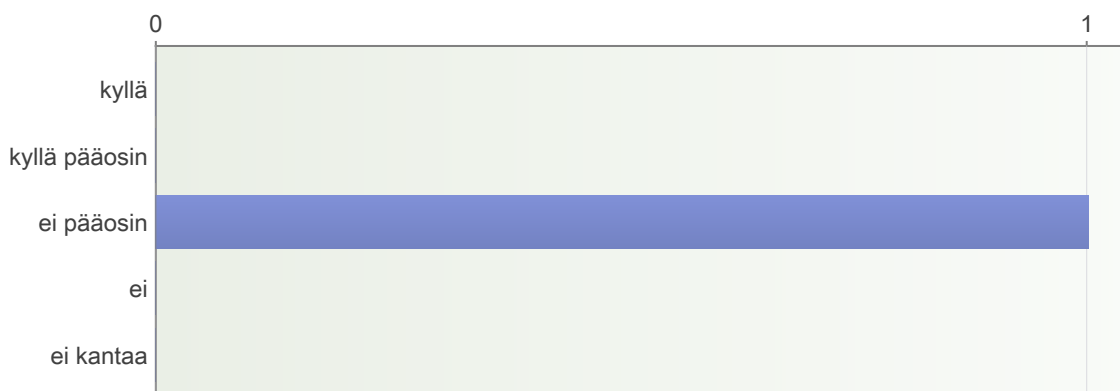

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Kuntien valtionosuusjärjestelmään sisältyvät tasausmekanismit (tehtävien ja kustannusten siirtoa koskeva muutosrajoitin sekä siirtymätasaus) rajoittavat uudistuksesta kuntiin aiheutuvia talouden muutoksia, mitä voidaan pitää perusteltuna. Kuitenkin kuntakohtaiset muutokset tulisi rajoittaa enintään 50 euroon/asukas. Nyt lakiluonnoksessa esitetty +-100euroa/asukas on liian suuri, sillä se vastaa kunnissa keskimäärin 0,59 tuloveroprosentin tuottoa. On kohtuutonta, että kunnista riippumattomista syistä vaikutus tuloveroprosenttiin on yli 0,5 prosenttiyksikköä. Uudistuksen myötä jää edelleen iso epäkohta siitä, että kuntien väliset enimmillään 6 prosenttiyksikön erot kuntaverotuksessa jäävät pysyvästi voimaan. Uudistuksen myötä erot vielä suhteellisesti tarkastellen noin kaksinkertaistuvat. Tämä olisi ehdottomasti korjattava lain jatkovalmistelussa, jotta voitaisiin puhua kansalaisten yhdenvertaisuudesta.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

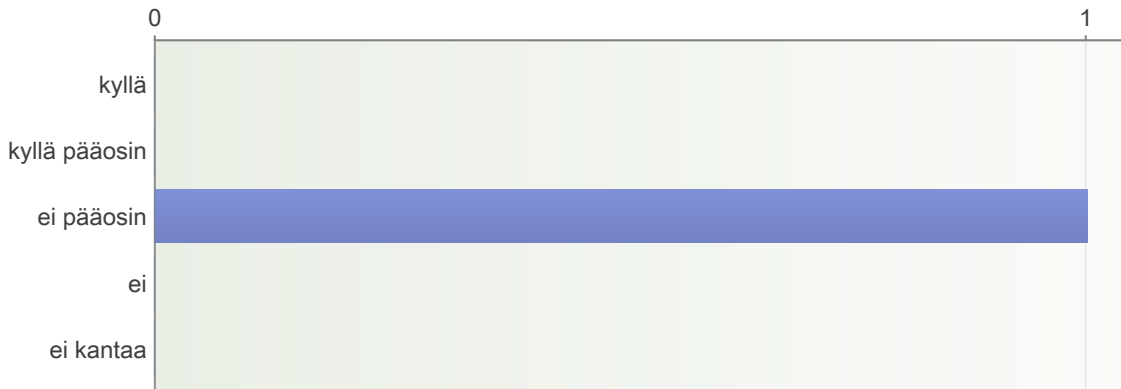
- Valtionosuusjärjestelmän tarkoitus muuttuu merkittävästi tässä uudistuksessa. Aiemmin kuntien välisiä kustannus-, tarve- ja tulopohjan eroja tasanneen järjestelmän tärkeimmäksi tavoitteeksi uudistuksen jälkeen vaikuttaa tulevan maakuntauudistuksesta aiheutuvien kuntiin kohdistuvien taloudellisten vaikutusten tasaaminen. Tältä osin valtionosuusjärjestelmään sisältyvillä yksittäisillä kriteereillä ei ole uudistuksen jälkeen vastaavaa merkitystä kokonaisuuteen kuin nykyjärjestelmässä. Ottaen huomioon hyte -kriteerien vähäisen merkityksen rahoituksen kokonaismäärään niiden määräytymisperusteet ovat liian monimutkaiset ja tulkinnanvaraiset. Osa kriteereistä perustuu THL:n kyselytutkimuksiin ja tämä ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista. Mikäli kysely ohjautuu kunnassa väärälle henkilölle tai oikealle henkilölle väärään aikaan (esim. pitkä poissaolo), voi käydä niin, ettei kyselyyn vastata inhimillisistä syistä lainkaan. Tämä vastaamattomuus voi johtaa valtionosuuden pienenemiseen. Mikäli nämä kyselyt jäävät kriteereiksi, niistä tulisi erittäin voimakkaasti tiedottaa kuntia ja kyselyjen lähettäminen suoraan kuntien henkilöstölle tulee koordinoida nykyistä tarkemmin. Joissain kriteereissä on todettu, että pisteytys tapahtuu sen mukaan löytyykö tieto kunnan asiakirjasta tai miten asiaa on käsitelty kunnanvaltuustossa. Tuossa esitettyssä muodossaan kriteerit ovat erittäin tulkinnanvaraisia ja voi aiheuttaa ristiriitatilanteita ja lopulta kysymys on siitä, mikä taho tai pahimmillaan kuka tulkinnan viimein tekee.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Paikallis- tai aluehallinnolla on yleensä ainakin osittainen omaan verotusoikeuteen perustuva verorahoitus. Verotusoikeus lisäisi päätöksenteon vastuunkantoa ja läpinäkyvyyttä. Esityksessä on lähdetty siitä rajauksesta, että rahoitus maakuntien toimintaan kerätään kokonaisuudessaan valtion verotuksen kautta. Lähtökohta on ongelmallinen maakuntien itsehallinnon sekä järjestelmän kannustimien kannalta. Kannustimilla on merkittävä rooli toiminnan tehostamisessa, jota uudistuksella tavoitellaan. Jos valtio ulosmittaa kunkin alueen aikaansaaman tehokkuushyödyn pois alueelta itseltään, alueella ei ole kannustimia tehostaa toimintaansa. Ehdotus verokaton asettamisesta kunnille on kuitenkin kestävä kunnallisen itsehallinnon ja tulevaisuuden kunnan rahoituksen kannalta. Kun kuntien veroprosentteja uudistuksen yhteydessä leikataan 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019, on samalla tärkeää siirtää kunnallisverotuksessa tehtäviä vähennyksiä valtionverotuksessa tehtäviksi. Näin kuntien tuloveroprosenttien tuotto (ns. efektiivinen veroaste) vastaisi paremmin todellista tuottoa.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Vastaajien määrä: 1

- Kuntien veroprosenttien lakisääteinen alentaminen ja siihen liittyvä kuntien rajoitus päättää kunnallisveroprosenteistaan vuosina 2019 - 2021 voi johtaa moniin ongelmiin. Kuntalain mukaan kunnan talousarvio on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kunnat päättävät veroprosenteistaan käytännössä talousarvion teon yhteydessä ja mitoittavat veroprosenttinsa siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi tulevat turvatuiksi. Lisäksi kunnallisveroprosentin nostamisen rajoitus on räikeästi vastoin kunnallisen itsehallinnon periaatetta.

Ehdotus kiinteistöveron säilyttämisestä puhtaasti kunnallisena verona on hyvä. Kuten lakiesityksessä linjataan, kiinteistövero on tehokas ja tuotoltaan vakaa tapa rahoittaa paikallisia julkisia palveluita.

Positiivisena voidaan pitää myös sitä, että kuntien oikeus yhteisöveron tuottoon säilyy. Kuntien saamat yhteisöverotulot toimivat kannustimena kunnan elinkeinopolitiikan kehittämisessä.

Esityksessä ehdotetaan verotuskustannusten jaon muuttamista sen johdosta, että kuntien suhteellinen asema verotulojen saajana pienenee suhteessa valtioon. Muutos on tältä osin perusteltu, mutta ehdotus siitä, että kuntien verotuloja leikataan siirtyviä kustannuksia vastaavasti ei ole kuntien kannalta kustannusneutraali. Kuntien asema veronsaajana muuttuu verotulojen pienentyessä eikä kustannuksia tule periä kunnilta muuta kautta.

Veroprosenttien erillinen säätely vuosina 2019 - 2021 ei ole tarpeellista. Esityksessä on ehdotettu muutosta kunnallisveroprosenttien säätelyyn myös uudistuksen jälkeisen ajan osalta niin, että vuodesta 2022 lukien kunnat ilmoittaisivat tuloveroprosenttinsa prosenttiyksikön kymmenyksen tarkkuudella. Tältä osin ehdotus on kannatettava. Kunnallisveroprosentit tulevat laskemaan uudistuksen seurauksena ja kunnallisverotuksen efektiivisyys paranee, mikäli vähennyksiä siirretään tehtäväksi nykyistä enemmän valtion verotuksessa.

Uudistuksen seurauksena ei saa syntyä tilanteita joissa varainsiirtoverotus aiheuttaa lisäkustannuksia kiinteistöomaisuuden tarpeellisissa uudelleen järjestelyissä. Voimaanpanolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että varainsiirtoverotuksessa ei syntyisi veroseuraamuksia siirrettäessä kuntayhtymät varoineen ja velkoineen voimaanpanolaissa tarkoitetulla tavalla maakunnille ja näiden varojen siirtyessä edelleen voimaanpanolaissa tarkoitetulle valtakunnalliselle osakeyhtiölle. Kuitenkin myös kunnat voivat joutua uudistuksen seurauksena siirtämään kiinteistöjään omistamiinsa yhtiöihin. Kuntien ja kuntayhtymien omistamien kiinteistöjen järjestelyitä ja yhtiöittämisiä tulee kohdella uudistuksessa varainsiirtoverotuksessa samalla tavoin. Voimaanpanolakiin tulee sisällyttää kuntien kiinteistöomaisuuden osalta vastaavat varainsiirtoverovapautta koskevat säännökset, joilla varmistetaan, ettei kunnille tai niiden yhtiöille synny varainsiirtoveroseuraamuksia siirrettäessä vuokrattavia kiinteistöjä velkoineen kunnallisiin yhtiöihin.

Esityksessä ei ole käsitelty uudistukseen liittyviä arvonlisäverotuksen kysymyksiä. Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on kuitenkin sitoutunut satojen miljoonien eurojen edestä arvonlisäveroja, jotka ovat tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen yleisten säädösten johdosta ainakin osa näistä palautuksista joudutaan uudistuksen seurauksena palauttamaan Verohallinnolle siirrettäessä omaisuutta esimerkiksi kuntien yhtiöihin. Uudistuksen seurauksena kunnille syntyvät arvonlisäverokustannukset on huomioitava rahoituslaskelmissa.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

- Lakiesitysten mukaan perustettavien maakuntien henkilöstöön ehdotetaan sovellettavaksi kuntasektorin työ- ja virkasuhdelainsäädäntöä, joka muuttuu koskemaan myös maakuntia. Muun muassa yhteistoiminnan ja viranhaltijan palvelussuhteen ehtojen osalta säätelyn taso pysyy siis samana.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

- Maakuntien ja maakuntien palvelulaitoksen eläkevakuuttajaksi ehdotetaan Kuntien eläkevakuutusta Kevaa. Maakuntakonsernin yritykset voivat vakuuttaa Kevassa.

42. 40. Vapamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Kuntaorganisaation rooli ja asema muuttuu uudistuksen myötä hyvin merkittäväällä tavalla. Kunnan rooli keskittyy jatkossa alueen elinvoiman ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä sivistys-, kulttuuri- ja infrapalveluihin. Uudistus myös vääjäämättä kaventaa sekä kunnallista itsehallintoa että paikallista demokratiaa.

Uudistuksen jatkovalmistelussa sekä kuntakentän tulevaisuuden varmistamisessa tulee taata, että kunnilla on jatkossa riittävät resurssit ja mahdollisuudet jäljelle jäävien tehtävien hoitamiseen ja elinvoiman kehittämiseen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota koko julkisen sektorin taloudellisiin toimintaedellytyksiin, ei vain muodostettavan maakuntahallinnon. Nyt on vaarana, että keskittyminen tapahtuu maakuntahallintoon sekä maakuntien toiminnan käynnistämiseen, jolloin kunnat voivat jäädä vaille riittävää huomiota ja selkeään paitsioon.

Uudistuksen seurauksena kuntien tulorahoitus jää alle puoleen nykyisestä, mutta velkarasite nykyiselle tasolle. Rahoitusriski nousee merkittävästi ja investointien toteuttamisedellytykset heikkenevät. Uuden Kuntalain 118 § määrää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelystä. Tältä osin Kuntalaki tulee voimaan kesäkuussa 2017 ja muuttaa arviointimenettelyyn johtavien kriteereiden tarkastelun kunnasta koko kuntakonsernin tasolle. Kuntalain muutos yhdistettynä tähän uudistukseen voi johtaa joidenkin

kuntien osalta nopeaan arviointimenettelyyn. Uudistuksen myötä muun muassa kuntien suhteellinen velkaantuneisuus nousee merkittäväällä tavalla, kun verotulot romahtavat leikkurin ansiosta. Lisäksi on huomattava, että esityksen mukaan kuntien taseeseen jäävät niiden omat sote-kiinteistöt ja niihin kohdistuvat mahdolliset velat. Samalla herää kysymys siitä miten rahoittajaorganisaatiot suhtautuvat jatkossa kuntiin, kun niiden verotusoikeutta ollaan rajoittamassa ainakin määräajaksi.

Suurena vaarana on, että palvelut keskittyvät ja sitä kautta syrjäisempien kuntien houkuttelevuus heikkenee entisestään. Palvelujen keskittyessä osa kunnista ajautuu tilanteeseen, jossa kunnan alueelle jää aiemmin käytössä olleita tiloja sekä kiinteistöjä tyhjilleen ja näihin käyttämättömiin kiinteistöihin jäävät ylläpitokulut sekä taseen alaskirjaukset.

Lisäksi toiminnan volyymin pieneneminen tukipalveluissa ja monissa hankinnoissa johtaa kuntien toiminnan tehokkuuden heikkenemiseen. Seurauksena tulee olemaan henkilöstöön liittyvät sopeuttamistarpeet sekä verojen korotuspaineet. Taloudellisesti heikon kunnan on vaikea suoriutua sille jäävästä merkittävästä elinvoimatehtävästä sekä hyvinvoinnin edistämisestä.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Vastaajien määrä: 1

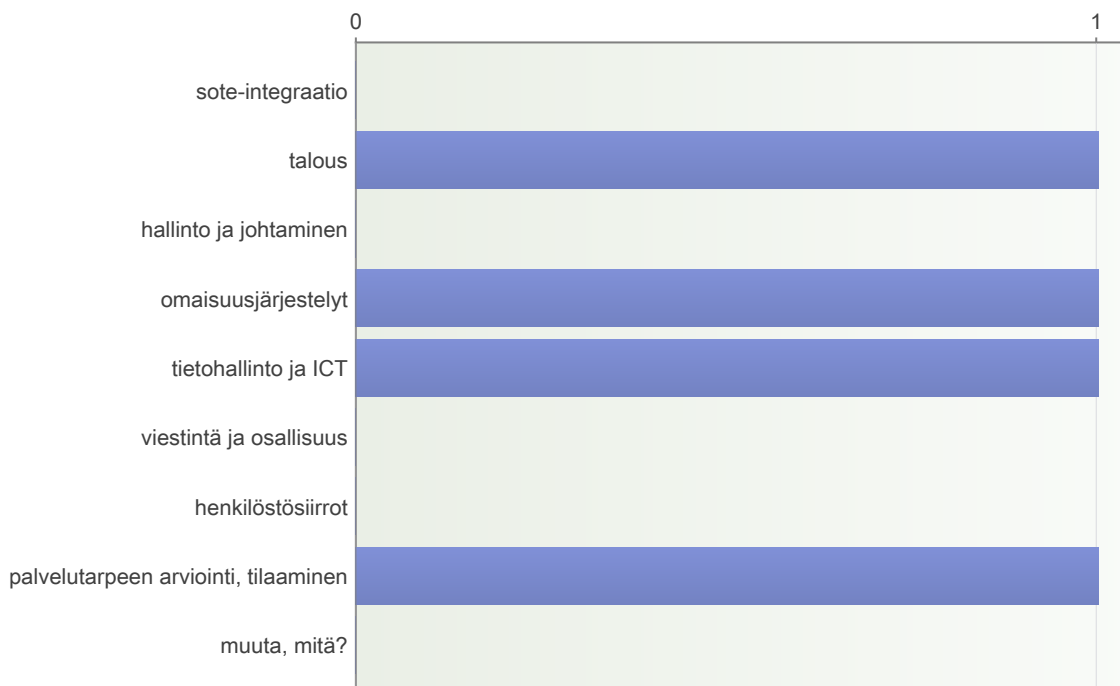
- Tämä riippuu täysin siitä, kuinka paljon valtio ohjaa rahoitusta maakunnille. Lähtökohtaisesti maakuntien edellytykset selvitä sille laissa määrätyistä tehtävistä ja velvoitteista ovat heikot, koska uudistuksen sisälle on rakennettu rahoituksen tasoon liittyvä 3 mrd. euron ennalta lukkoon lyöty säästötavoite. Lisäksi uudistuksen myötä voi maakunnille syntyä liian tiukat alijäämän kattamisvelvoitteet ja niihin liittyvät maakuntien arviointimenettelyn kriteerit.

Edelleen on korostettava, että lakiesityksen mukaan maakunnilta puuttuu verotusoikeus ja sillä on vain rajoitetut mahdollisuudet ottaa lainaa ja lakiesitykseen on kirjattu suuri määrä yleisiä toimintavapauden rajoituksia, jotka heikentävät edellytyksiä suoriutua tehtävistä. Myös rajoitukset, jotka liittyvät palveluiden tuottamiseen yhdistettynä tiukkaan ja byrokraattiseen valtionohjaukseen voivat johtaa taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemiseen. Suurena kysymyksenä ovat vielä uudistuksen toimeenpanoon liittyvät kustannukset, joihin ei ole osoitettu eri rahoitusta.

Monikanavarahoituksen purkamiseen ja valinnanvapauslainsäädäntöön liittyvien ratkaisujen puuttuminen vaikeuttaa olennaisesti asian kokonaisarviointia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Esitysluonnos on kokonaisuudessaan erittäin laaja, jossa muutokset koskettavat useaa eri lakia. Lainsäädäntö näin massiivisessa muutoksessa on erittäin vaikeaa ja ilmeisenä vaarana on, että useisiin lakeihin jää päällekkäisyyksiä, ristiriitaisuuksia sekä muita epäkohtia.

Esitysluonnoksen laajuudesta huolimatta siitä jää puuttumaan tiettyjen erityslakien muutokset ja niiden arviointi. Kuitenkin osa näistä muutoksista on olennaisia osia tässä kokonaisuudessa ja niiden puute vaikuttaa merkittäväällä tavalla kokonaisuuden hahmottamista. Esimerkiksi esityksessä useassa kohdassa mainittu valinnanvapausjärjestelmä on vielä täysin avoin. On sinällään käsittämätöntä, että lakiesityksestä edes pyydetään lausuntoja tilanteessa, jossa uudistuksen merkittäviä osa-alueita on täysin hämärän peitossa ja ne ovat epäselviä.

Tästä kokonaisuudesta voi kylläkin todeta, että tämän lakiesityksen mukaan ei ikävä kyllä synny perustuslain tarkoittamia kuntaa suurempia itsehallintoalueita, vaikka maakunnista on tarkoitus luoda vahvoja organisaatioita. Maakunnat olisivat keskimäärin huomattavasti kuntia suurempia sekä kooltaan että taloudeltaan. Tästä huolimatta maakuntien itsehallinto tulee olemaan selvästi kunnallista itsehallintoa heikompaa. Näin ollen tehtävien siirtyessä kunnilta maakunnille tehtävien itsehallinnollinen ohjaus heikkenee.

Lakiesityksen mukaisesta itsehallintoalueesta, maakunnasta, vaikuttaa syntyvän lähes suora valtion hallinnon jatke. Itsehallintoalueen sijaan vaikuttaa syntyvän kolhooseja tai sovhooseja entisen Neuvostotasavallan tapaan. Tämä on perusporvarihallitukselta sinällään ihmeellinen ehdotus, mutta kuitenkin rohkea sellainen.

Nämä lakiesityksen mukaiset itsehallintoalueet tulevat tämän esityksen sisällön mukaan olemaan erityisessä valtion valvonnassa rahoituksen, toiminnan organisoinnin, tavoitteiden sekä arvioinnin kautta ja osittain jopa operatiivisella tasolla. Tämä ei ole perusteltua millään tapaa eikä varsinkaan siitä näkökulmasta, että samalla pienennetään merkittäväällä tavalla kuntien itsehallintoa. Joka tapauksessa on kansalaisten sumuttamista, mikäli tässä väitetään synnyttävän maakunnallista itsehallintoa.

Uudistus sinällään on tarpeellinen, mutta uudistus tulisi toteuttaa pienimmillä askeleilla vaikka siten, että ensin uudistetaan sosiaali- ja terveystalvet. Tämän jälkeen olisi mahdollista viedä läpi uudistuksen muut elementit yhdessä maakunnan verotusoikeuden kanssa. Tällöin olisi huomattavasti parempi mahdollisuus siihen, että syntyisi aidosti itsehallinnollisia maakuntia. Joka tapauksessa toteutettiinpa uudistus lopulta millaisilla askelmerkeillä tahansa, on selvää, että uusi maakunta tarvitsee uudenlaista rohkeaa, osallistavaa ja luovaa johtamista sekä edelläkävijyyttä.

Mänttä-Vilppulan kaupunki toivoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisessä sekä tuottamisessa käytettäisiin hyväksi olemassa olevia kokemuksia, niin onnistuneita kuin pieleen menneitäkin. Muun muassa Mänttä-Vilppulassa on kokemuksia yksityisen ja julkisen tahon toimintaprosessien yhdistämisestä ja sen myötä syntyneitä käytäntöjä olisi hyvä ottaa jatkotyössä huomioon.

Mänttä-Vilppulan kaupunki korostaa vielä erikseen, että Perustuslain 121 § suojaa kunnallista itsehallintoa kokonaisuudessaan, sekä kuntia että kuntayhtymiä. Kuntien ja kuntayhtymien täyttä korvausta vastaamaton omaisuuden otto olisi mitä selvemmin kunnallisen itsehallinnon perustuslaillisen aseman loukkaus. Samoin Mänttä-Vilppulan kaupunki haluaa korostaa, että on täysin absurdia ja jopa moraalitonta ajatella, että kaupungin tulisi luopua omistamistaan sosiaali- ja terveystalvetuja tuottavan yhteisyrityksen osakkeista vastikkeetta.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.